

Tonåringars sexdebut

Ingrid Klackenborg-Larsson

Katarina Björkman

Sedan 1955 bedrivs vid kliniken för studium av barns utveckling och hälsa vid Karolinska sjukhuset en longitudinell utvecklingsstudie av normala barn.

Under ungdomsåren, när ungdomarna var 15, 16, 17 och 18 år, intervjuades de bland annat om sin sexdebut. Resultatet av denna undersökning redovisas i följande artikel.

Åldern för sexdebut har förskjutits nedåt i åldrarna. Särskilt markant är förändringen för flickorna, som nu debuterar tidigare än pojkarna. Medianåldern för flickorna är 15,8 och 17,4 för pojkarna i undersökningen. Endast 14 % av flickornas och 30 % av pojkarnas första samlagsupplevelse kategoriserades som positiv. Endast 1/3 av flickorna ansåg sig vid 18 års ålder ofta ha förmåga till orgasm. 1/5 av flickorna och 6 % av pojkarna med sexerfarenhet använde vid 18 år sällan eller aldrig preventivmedel.

Ingrid Klackenborg-Larsson och Katarina Björkman är båda psykologer vid Kliniken för studium av barns utveckling och hälsa.

INLEDNING

På 60-talet gjordes flera stora undersökningar om ungdomars sexualliv både i Sverige och utlandet. I Sverige har vi G. Karlssons från år 1960 och 1965 (8, 9) bland folkhögskoleelever och sociologistuderande ungdomar, J. Israel—S. Johanssons bland värnpliktiga vid ett mellansvenskt förband från år 1964 (5), H. Linderöth och B. Rundbergs Örebroundersökning om skolutgångarna från samma år (13). År 1966—67 gjordes R. Eliassons representativa undersökning av Stockholmsungdomar (3). 1969 kom H. Zetterbergs stora rapport gjord på uppdrag av utredningen rörande sexual-

och samlevnadsundervisning USSU (16, 17). De senaste uppgifterna förekommer i 2 rapporter från 1970 och 1971 i Örebroprojektet (2, 14).

MATERIAL

Materialet i denna undersökning är hämtat från en longitudinell utvecklingsstudie av normala barn. Den bedrivs sedan 1955 vid Kliniken för Studium av Barns Utveckling och Hälsa vid KS och utgör en länk i en grupp internationellt samordnade studier (6, 10).

I undersökningen ingick från början 122 pojkar och 90 flickor, huvudsakligen sluppmässigt rekryterade från Solnas mödravårdscentral. Barnen har följts från födelsen, tills de fyllde 18 år. Insamlingsarbetet avslutades under våren 1976. Vid 18 år var antalet ungdomar kvar i studien 175.

Under ungdomsåren, när ungdomarna var 15, 16, 17 och 18 år, intervjuades de om olika aspekter på sin tillvaro, om sin uppfattning om skola, arbete och fritidsintressen, kontakten med föräldrar, syskon och kamrater av båda könen. Bl a har de då också intervjuats om sin sexdebut.

Det material som här presenteras härrör från åren 1970—76 och framläggs för att visa hur snabbt förändringarna tycks gå, när det gäller sexdebuten.

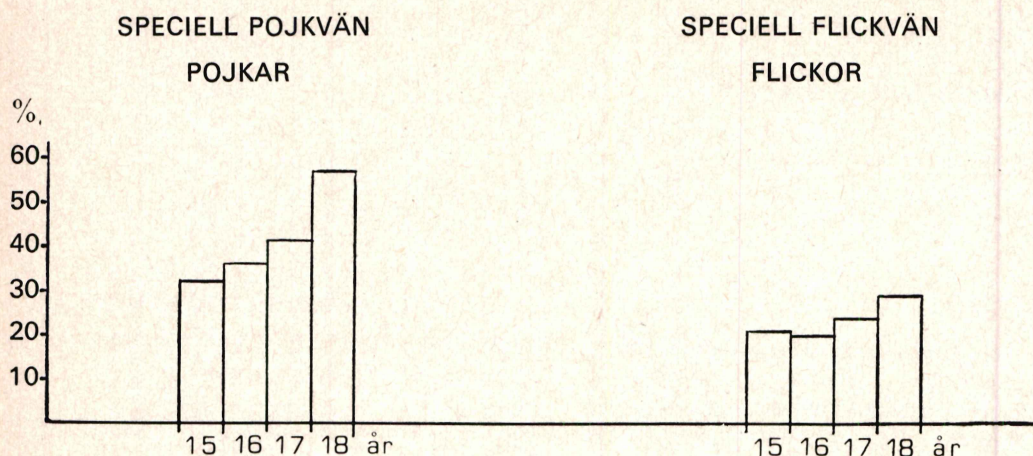
RESULTAT

Speciell vän av motsatt kön

Innan frågorna om sex ställdes tillfrågades ungdomarna om de hade en speciell vän av motsatt kön.

Fig. 1 och tabell 1 visar hur vanligt det var att man just vid intervju tillfället "sällskapade" med någon av motsatt kön i åldern 15—18 år.

Fig. 1. Speciell vän av motsatt kön.

Tabell 1. Har speciell vän av motsatt kön

Ålder	Kön	%	Signif. nivå för könsskillnad
15 år	♀ (n = 71)	32	< .10
	♂ (n = 92)	21	
16 år	♀ (n = 67)	36	< .05
	♂ (n = 96)	21	
17 år	♀ (n = 69)	41	< .05
	♂ (n = 92)	24	
18 år	♀ (n = 69)	57	< .001
	♂ (n = 90)	29	

Som tabellen och figuren visar har flickorna i större utsträckning än pojkarna haft "sällskap". Procenten ökar med växande ålder. Vid 15 års ålder är det en knapp tredjedel av flickorna och en femtedel av pojkarna som har "sällskap". Vid 18 år har pojkarna ännu inte nått upp till flickornas utgångsläge medan flickorna har kommit upp i 57 %. Förbindelsernas varaktighet ökar med åldern. Hälften av förbindelserna har vid 16 år (första gången vi har uppgift härom) varat högst 3 mån både för flickor och pojkar. Vid 18 år har de kortvariga förbindelserna (—3mån) sjunkit till en fjärdedel för båda könen. Drygt en tredjedel av de aktuella förbindelserna vid 18 år har varat över ett år. Rekordet tar en pojke som hållit ihop med sin flicka i 4 år.

Sexdebut

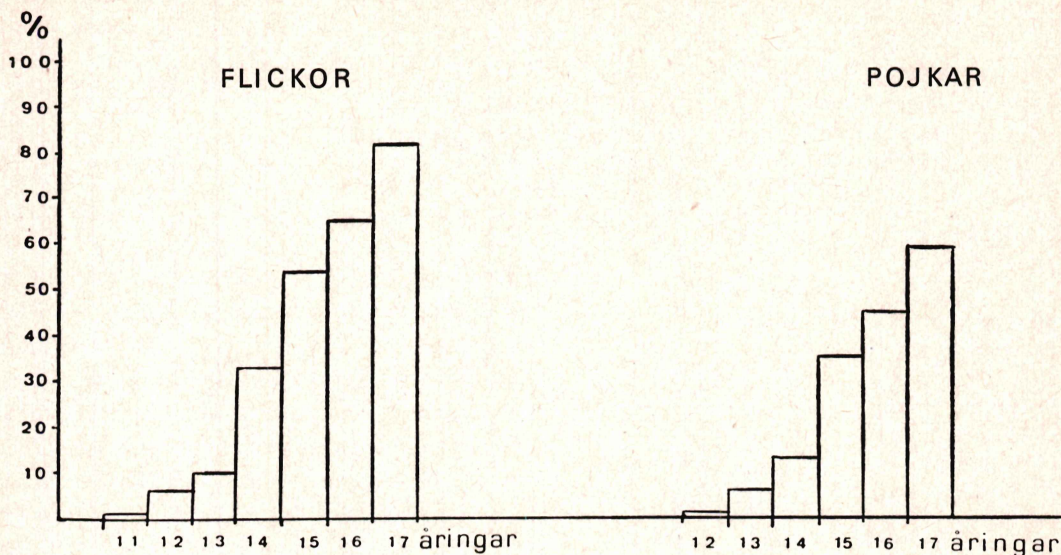
Vi vet att könsmognaden i vår kulturkrets generation för generation inträder allt tidigare. I vad mån detta har inneburit ett tidigareläggande av sexdebuten är en öppen fråga.

Av de mått på fysiologisk könsmognad, som finns utvärderade i undersökningen (7), har här endast tidpunkten för första menstruationen använts. De flickor, som haft sitt första samlag före 16-årsåldern, har inte i signifikant högre grad ($\chi^2 = 0.066$) haft sin första menstruation tidigare än övriga flickor.

Åldern för sexdebuten har beräknats på olika sätt i olika undersökningar. Vi följer USSU:s metod, och låter ett svar som: "jag var 15 år, när jag första gången hade samlag" betyda att personen ifråga var fyllda 15 men inte 16 år. USSU har korregerat värdena för medianåldern för sexualdebuten i sådana undersökningar som låtit ett sådant svar betyda att personen ifråga var "precis" 15 år. I en del undersökningar anger medianåldern för sexdebuten endast medianåldern för dem som debuterat; i andra är också de som ännu inte debuterat medräknade. Vi följer här USSU och räknar med hela gruppen ungdomar.

Fig 2 och tabell 2 ger den kumulativa procenten flickor och pojkar som sexdebuterat i åldrarna 11—17 år.

Fig. 2. Sexdebut. Kumulativ procent.

Tabell 2. Sexdebut.

Haft sex-debut som	Flickor (n = 72) kumulativ %	Pojkar (n = 95) kumulativ %	Sign.nivå för köns- skillnad
11-åring	1		
12-åring	6	1	
13-åring	10	6	
14-åring	33	13	< .005
15-åring	54	35	< .02
16-åring	65	45	< .02
17-åring	82	59	< .005

Ej haft sexdebut vid

18 år   18   41

En pojke ej velat lämna uppgift.

är tidigast. Yngsta debuterande flicka var 11 år. Av 14-årsflickorna har 1/3 redan haft samlag; medianåldern för flickorna är 15,8 år. Pojkarna har varit senare med sin debut. Den första pojken var 12 år vid tillfället. Medianåldern för pojkarna är 17,4 år.

Det är 41 % av pojkarna som ännu inte debuterat medan endast 18 % av flickorna inte gjort det när de fyllt 18 år, då undersökningen avslutades. Den könsskillnaden är signifikant på < .005 nivån.

Enligt rapporten från Örebroprojektet (14) uppgav 39 % av flickorna mot 29 % av pojkarna i årskurs 9 att de haft samlag, då väl de flesta är 16 år.

Sexdebut och utbildningsnivå

Alla som undersökt sambandet mellan sexdebut och utbildningsnivå tycks vara ense om att de som är mer utbildade är senare med att gå i säng.

Det fann vi också, som framgår av tabell 3. Vi tog den utbildning ungdomarna avslutat eller påbörjat vid 18 år. Helt definitivt är ju inte utbildningsnivån. Några ungdomar kan naturligtvis hoppa av innan de har gått ur gymnasiet, men vid 18 år har de kommit så pass långt i studierna att det är föga troligt att det skulle gälla mer än för enstaka.

Tidigare undersökningar, förutom Örebroprojektets uppgifter om förhållanden i årskurs 9, har hittills rapporterat att pojkarna var tidigare än flickorna med sin sexdebut. I Zetterbergs (17) undersökning av den yngsta åldersgruppen 18—30-åringar är medianåldern för män 17,9 och för kvinnor 18,5. I Eliassons Stockholmsundersökning är motsvarande tal 17,7 och 18,4. (I båda fallen har de av USSU-korrigerade värdena använts.) I vår undersökning är det däremot flickorna som

Tabell 3. Sexdebut och utbildningsnivå vid 18 år

	flickor		pojkar	
	2—4 årigt gym- nasium %	Ej gym- nasie- utbild- ning %	2—4 årigt gym- nasium %	Ej gym- nasie- utbild- ning %
Tidig sexdebut (♀:—15 år, ♂:—16 år)	33	67	54	46
Sen el. ingen sex- debut (♂:—16 år, ♂:17 år—)	78	22	82	18
Sign.nivå för skillnad mellan de gymnasieutbildade och övriga	< .001		< .01	

Sexdebut och socialgruppering

Olika resultat har man däremot fått när det gäller sambandet mellan sexdebut och socialgrupp. Zetterberg i sin stora undersökning från 1969 (17) liksom Karlsson i undersökningen om folkhögskoleelever (8, 9) fann inga socialgruppskillnader. Israel och Johansson fann det däremot när det gällde värnpliktiga intervjuade 1964 (4, 5). De fann att socialgrupp III var tidigast.

I Stockholmsundersökningen från år 1966—67 fann Eliasson att kvinnorna från socialgrupp III debuterat något tidigare än kvinnorna från socialgrupp I och II.

Israel förväntar sig (4) att en utjämning av socialgruppskillnaderna skall ske bl a på grund av en allmän förlängning av skollåldern.

I vår undersökning tycks denna utjämning ha skett. Vi fann inga signifikanta skillnader mellan socialgrupperna varken för flickor eller pojkar.

Upplevelsen av första samlaget och senare samlag vid 18 år

Vid 18 år frågade vi ungdomarna hur de upplevt sitt första samlag. Av tabell 4 framgår i vilken utsträckning svaren klassificerats i positiva, "inte något speciellt", och negativa svar.

Bara 14 % av flickorna och 30 % av pojkarna

Tabell 4. Upplevelsen av första samlaget

	Flickor %	Pojkar %
Positiv	14	30
"Inte något speciellt"	30	35
Negativ	39	25
Vet inte	16	10

upplevde samlaget positivt. Så stor procent som en tredjedel tyckte att det inte var något speciellt. För en del låg ju upplevelsen rätt långt tillbaka i tiden, så det var kanske inte så underligt att vi fick en så pass hög "vet inte" procent. Men det förekom också att man tillade att man var så full, så man inte mindes hur det var. Tillfälligheter tycks spela in, ibland är det inte fråga om vad man medvetet tänkt sig: "Tror jag hade druckit. Har för mig att jag inte var med på det, det bara blev så". — "Inge vidare, fel kille. Rätt bra att det hände, så man har det överstökat". — "Brosan (äldre) hade fest hemma, man fick vara med. Det var larvigt, man fick några öl i sig". — "Inte direkt trevligt, man var så bortkommen och vilsen, bara låg där. Det gick som det gick", säger en flicka.

För några har upplevelsen av första gången varit ruskig: "Rätt ruskigt, gjorde ont, var inte alls som i romaner eller som kompisarna sagt". — "Jag var sjuk i en vecka efteråt, bara spydde. Det gjorde ont". — "Jag var bara rädd att jag skulle bli med barn". — I något fall tycks det ha varit fråga om våldtäkt. En pojke säger: "Inte alls bra, jag gick sönder så jag började blöda".

Nästan hälften (49 %) av pojkarna och 38 % av flickorna tyckte det var sämre än de hade föreställt sig det.

84 % av pojkarna och 66 % av flickorna ställde sig positiva till de samlag de hade vid 18 år. Fortfarande fanns det 27 % av flickorna och 12 % av pojkarna som tyckte att det inte var "något speciellt". 2 pojkar och en flicka tyckte det var negativt.

Ofta är kommentarerna blygt eller tufft kortfattade eller avvärjande: "bra" säger åtskilliga pojkar om sina upplevelser, det är bara några stycken som uttrycker sig i superlativer: "det är

toppen", "roligt som fan". "Fint" säger en flicka, "det var närhet på nå't sätt".

Fler flickor än pojkar betonar att det ska vara med någon man känner och tycker om, om man ska få något ut av det. Men det förekommer motsatsen. En flicka säger: "Med någon som man känner är det ointressant, med någon ny kan det vara intressant."

Några pojkar ger redan uttryck för att det håller på att bli en slentrian och inte alls är spännande längre: "Var ju skönt och så där, men blev bara ett behov för en, som att gå ut och pissa, det var mer känsla med första gången, man var mer engagerad". En flicka säger: "Många (killar) river av på mattan (med en gång). Jag förstår inte hur dom kan genomföra ett samlag med bara fysisk kontakt, för mig måste det finnas andlig kontakt också. Många börjar i 14–15-årsåldern och sen när dom är mogna har dom tröttnat på sexualitet".

En del har svårt för att ge uttryck för vad de upplevt och gömmer sig bakom sådana allmänna fraser som: "Om man tycker om en människa så är det helt naturligt". — "Det kan jag inte svara på, det är väl helt normalt".

Som allmänt intryck av kommentarerna kan man säga att de i mycket liten, för att inte säga ingen, utsträckning ger uttryck åt någon himla-stormande upplevelse av sexualiteten.

Förmåga till orgasm

Vid 18 år tillfrågades ungdomarna med erfarenhet av samlag om de fick utlösning. I tabell 5 ges resultaten.

Tabell 5. Orgasmförmåga

	Flickor (n = 56) %	Pojkar (n = 51) %	Sign.nivå för könsskilln. ofta + alltid/ övriga
Alltid, ofta	34	86	< .001
Ibland	18	12	
Sällan	11		
Osäker, vet inte	23		
Aldrig	14	2	

Här föreligger stora könsskillnader om man får tro ungdomarnas uppgifter. Som jämförelse kan nämnas att 12 % av engelska tonårspojkar sällan eller aldrig hade orgasm. Motsvarande procenttal för de engelska flickorna var 28. Schofields undersökning gjordes i början på 60-talet (15).

Preventivmedel

Vid 18 år inhämtade vi också uppgifter om i vilken utsträckning ungdomarna eller deras partners använde skyddsmedel och vad för slags. I tabell 6 och 7 ges procenttalen.

Tabell 6. Preventivmedel: hur ofta?

	Flickor (n = 56) %	Pojkar (n = 51) %	Sign.nivå för könsskilln. regelb., ibl./ sällan, aldrig
Regelbundet	75	84	< .05
Ibland	5	10	
Sällan	1		
Aldrig	13	6	
Inte skyddsmedel nu men haft P-pillar	5		

Tabell 7. Slag av skyddsmedel använt av ungdomarna själva el. deras partners.

	Flickor (n = 46) %	Pojkar (n = 48) %
Kondom	52	75
P-pillar	41	27
Spiral	2	6
Pessar	2	3
Skum	9	

Procenten är räknad på antalet som använder preventivmedel. Summan av procenten överstiger 100, då en del ungdomar ibland använder det ena ibland det andra preventivmedel eller båda samtidigt t ex skum och kondom.

Vanligast var att pojkarna och flickornas partners använde kondom, närmast vanligast var P-

piller. Det stora flertalet ungdomar använder preventivmedel, pojkarna i större utsträckning än flickorna. Omkring 1/5 av flickorna använder aldrig eller sällan preventivmedel mot 6 % av pojkarna. Några av flickorna uppgav att de tänkt skaffa sig, men att det inte blivit av. I gruppen fanns också några flickor som tidigare använt P-piller men inte vågade fortsätta med det och gick utan något skyddsmedel alls.

När ungdomarna var 15 år tillfrågades flickorna om de var rädda för att bli med barn och pojkarna om de var rädda för att göra en flicka med barn. 44 % av flickorna uppgav att de mycket eller ibland oroade sig för att bli med barn. Nästan lika stor procent av pojkarna, 41 % oroade sig i motsvarande utsträckning för att göra en flicka med barn. Av de flickor som oroade sig hade 65 % vid den tid de tillfrågades samlagserfarenhet.

Av pojkarna som mycket eller ibland oroade sig för att göra en flicka med barn var det fler, 56 %, som inte hade samlagserfarenhet än som hade.

Av 9 havandeskap före 18-årsåldern har tre lett till abort.

Frekvens av samlagspartners

Vid 18 år intervjuades ungdomarna om hur många partners de överhuvudtaget haft. Av *tabell 8 och fig. 3* framgår resultatet. Figur 3 ger också jämförelsematerial från den tidigare omnämnda Stockholmsundersökningens yngsta, 16—20-åringar, för *Fig. 3. Frekvens av samlagspartners.*

Tabell 8. Samlagspartners vid 18 år

	Flickor (n = 69) %	Pojkar (n = 90) %
Ingen samlagspartner	19	43
1 "	22	9
2 "	9	8
3—4 "	25	15
5—6 "	11	6
7—8 "	1	4
9—10 "	1	2
< 10 "	11	12

att visa i vilken riktning utvecklingen gått.

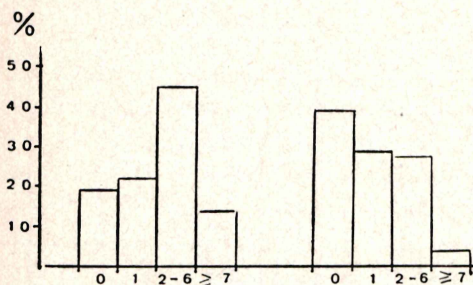
Som framgår av *fig. 3* är procenttalen för pojkarna i vår undersökning och Stockholmsundersökningen tämligen likartade, fastän våra ungdomar ju är ett par år yngre. Skillnaderna är betydligt större, när det gäller flickorna i vår undersökning, fastän våra flickor är yngre. De flickor som hållit sig till en partner utgjorde i vår undersökning 22 %, i Stockholmsundersökningen 29 %. 45 % av flickorna i vår undersökning hade haft 2—6 partners, medan motsvarande procenttal i Stockholmsundersökningen endast är 28 %. 7 partner eller mer hade 14 % av våra flickor haft; motsvarande är 4 i Stockholmsundersökningen.

I Zetterbergs och Eliassons undersökningar är det mycket vanligare att män har fler samlagspartners än kvinnor. Den könsskillnaden har minskat i vår undersökning, fastän samma tendens finns.

FLICKOR

SOLNA STOCKHOLM

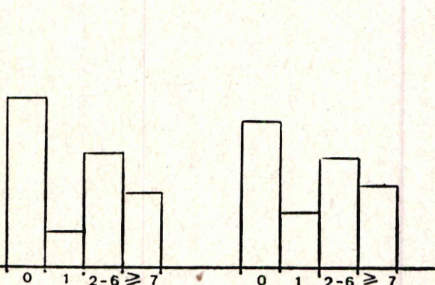
1966 - 67
(16 - 20 år)

POJKAR

SOLNA STOCKHOLM

1966 - 67
(16 - 20 år)

Ungdomars sexbeteende och föräldrarnas förhållningssätt gentemot barnen

I vad mån påverkas ungdomarna att avhålla sig från tidig sex genom föräldrarnas allmänna förhållningssätt?

När de här ungdomarna var 3 år gamla bad vi mödrarna bedöma om de uppfostrade sina barn strängare eller mindre strängt än folk i allmänhet. Samma bedömning bad vi fäderna göra, när barnen var 4 år.

Vi har undersökt om det finns något samband mellan föräldrarnas stränghetsgrad i småbarnsåldern och ungdomarnas sexdebut. Vi fann inte något samband med mödrarnas stränghetsgrad vid 3 år och ungdomarnas sexdebut. Men vi fann att de fäder som ansåg sig fostra milt vid 4 år hade flickor som vid 18 år oftare sexdebuterat. Skillnaden var signifikant på $< .05$ -nivån. Något motsvarande fann vi inte för pojkarna.

När ungdomarna var 18 år frågade vi dem om de ansåg sina föräldrar strängare eller mindre stränga än kamraternas. Vi satte dessa uppgifter i relation till sexdebuten medelst χ^2 -metoden. Vi fann att de pojkar som ansåg sig ha fäder, som uppfostrat mildare signifikant oftare ($< .005$) hade sexdebuterat vid 18 år, medan de flickor som ansett sig ha haft strängare mödrar än kamraterna var senare med sin sexdebut ($< .05$).

DISKUSSION

De snabba förändringar som försiggått det senaste årtiondet, när det gäller tonåringars sexbeteende, gäller framför allt flickorna. I Stockholmsundersökningen från åren 1966—67 hade 42 % av de 17-åriga flickorna debuterat, medan 82 % gjort det i vår undersökning. Motsvarande procenttal för pojkarna var respektive 54 och 59 %.

I en nyligen (1976) (1) publicerad rapport från en longitudinell undersökning i New York av medelklassungdomars sexuella attityder och beteenden är de sexuella förbindelsernas förekomst mycket sparsammare och senare än i vår undersökning. I New York-undersökningen var man dock till att börja med rädd för att fråga ungdomarna direkt och använde sig av en mera indirekt teknik och frågan är väl i vilken utsträckning man med

den metoden fått fram fakta. I varje fall är det olämpligt att göra jämförelser med vårt material.

Den snabbare utvecklingen för flickornas del har varit skönjbar i Sverige redan i 1960-talets undersökningar. Den har här i vår undersökning ytterligare kraftigt accentuerats, så att flickorna nu på 70-talet debuterar tidigare än pojkarna. USSU:s förmodan (sid. 350) att flickornas genomsnittliga beteenden skulle stabilisera sig på en nivå som innebär att några börjar tidigt (i 14—15-årsåldern) men att de flesta finner det naturligt att vänta betydligt längre har inte besannats.

Man kan vidare konstatera ett ökat partnerbyte. Tidigare har det varit så att män i högre utsträckning bytt partner. Här i vår undersökning håller den könsskillnaden på att minska.

Att sexdebuten sker så tidigt innebär inte att de som debuterat därefter har samlag regelbundet. För några har det varit en engångsföreteelse. För omkring en fjärdedel av dem som sexdebuterat har det överhuvudtaget rört sig om högst ett 10-tal samlag. Men en grupp lever under vissa perioder av tonåren, då de har en vän av motsatt kön, ett reguljärt sexliv.

Det stora flertalet av ungdomarna uppger vid 18 år att de använder preventivmedel, pojkarna i större utsträckning än flickorna. I Schofields undersökning av engelska ungdomar i motsvarande åldrar var förhållandet detsamma, fastän det där var långt större procent av både pojkar och flickor som inte skyddade sig. Man kan ju fråga sig varför flickorna, som ju tar de största riskerna, är minst angelägna att skydda sig. Passivitet, oföretagsamhet och skygghet spelar väl in, men kanske också omedveten längtan efter barn.

Orgasmförmågan framstår som avsevärt bättre hos pojkarna än flickorna. Det går i samma riktning som vad man vet om skillnader i orgasmförmåga hos kvinnor och män (4, 10). Sen är det ju en annan fråga vad det är för upplevelsekaraktär på den orgasm man har. Ibland förefaller den att ha varit torftig.

Vi har ett intryck av att pojkarna oftare än flickorna varit blyga och uttryckt sig mera kort-hugget när det gäller frågorna om deras sexualitet. I vad mån detta sammanhänger med att vi

enbart haft en kvinnlig intervjuare (den yngre av författarna) kan naturligtvis diskuteras.

SAMMFATTNING

Ungdomar i utvecklingsstudien vid Kliniken för Barns Utveckling och Hälsa har, då de var 15—18 år intervjuats om sin sexdebut. 1976 hade alla fyllt 18 år.

Åldern för sexdebut har förskjutits neråt i ålderna. Särskilt markant är förändringen för flickorna som nu debuterar tidigare än pojkarna. Medianåldern för flickorna är 15,8 och 17,4 för pojkarna i undersökningen.

Flickorna har under de år de var i åldern 15—18 år i signifikant större utsträckning än pojkarna haft "stadigt sällskap": vid 18 år 57 % av flickorna, endast 29 % av pojkarna.

Som sedvanligt är har de med högre utbildningsnivå senare sexdebut. Inga signifikanta socialgruppskillnader kunde konstateras.

Endast 14 % av flickornas och 30 % av pojkarnas första samlagsupplevelse kategoriserades som positiv. 34 % av flickorna och 86 % av pojkarna med sexerfarenhet ansåg sig vid 18 år ofta ha förmåga till orgasm.

En femtedel av flickorna och 6 % av pojkarna med sexerfarenhet använde vid 18 år sällan eller aldrig preventivmedel. Kondom var det vanligaste skyddsmedlet, därefter P-piller.

Av 9 havandeskap före 18-årsåldern har tre lett till abort.

Antalet samlagspartners har ökat jämfört med tidigare undersökningar. Enbart en samlagspartner hade 22 % av flickorna och 9 % av pojkarna haft, när de fyllde 18 år.

Ungdomars sexdebut och föräldrarnas stränghetsgrad i uppfostran relaterades till varandra. Fäder som vid 4 år ansett sig fostra mildare hade flickor som oftare sexdebuterat vid 18 år. 18-åringars uppgifter om stränghetsgraden i uppfostran jämförd med kamraternas relaterades till sexdebuten. De ynglingar som ansåg sig ha fäder, som uppfostrat mildare än kamraternas hade oftare sexdebuterat vid 18 år. De flickor, som ansett sig ha haft stränga mödrar var senare med sin sexdebut.

LITTERATURFÖRTECKNING

1. Chess, S., Thomas, A., Cameron, M.: Sexual Attitudes and Behavior Patterns in a Middle-Class Adolescent Population. *Amer. J. Orthopsychiat.* 46 (4), October 1976.
2. Crafoord, K.: Symptom eller ålderstypiskt beteende? En studie av 15-årsflickor, licentiatavhandling, Psykologiska Institutionen, Stockholms universitet 1972.
3. Eliasson, R.: Könsdifferenser i sexuellt beteende o. attityder till sexualitet, Lunds univ. 1971.
4. Israel, J.: Sexologi. Uppsala, 1970.
5. Israel, J. & Johansson, S.: Ålder vid första coitus bland värnpliktiga; Sociologisk forskning 1965: 2.
6. Karlberg, P., Klackenbergs, G., Klackenbergs-Larsson, I., Lichtenstein, H., Stensson, J. and Svennberg, I.: The development of children in a Swedish urban community. A prospective longitudinal study. I Introduction, design and aims of the study up to the time the children are 3 years of age. Description of the group of studied children. *Acta Paediat. Scand. Suppl.* 187 1968.
7. Karlberg, P., and Taranger, J., Engström, I., Lichtenstein, H. and Svennberg-Redegren, I.: The somatic development of children in a Swedish urban community. A prospective longitudinal study. *Acta Paediat. Scand. Suppl.* 258, 1976.
8. Karlsson, G.: Sexuella vanor och attityder bland folkhögskoleelever. Sociologisk forskning 1964: 1.
9. Karlsson, K.: Sexualundersökning bland folkhögskoleelever — en replikation. Sociologisk forskning 1965: 2.
10. Klackenbergs, G.: A prospective, longitudinal study of children. *Acta Paediat. Scand. Suppl.* 224, 1971.
11. Kinsey, A., Pomeroy, W., Martin, C.: Sexual behaviour in the Human Male. W. B. Saunders Comp., Philadelphia and London, 1948.
12. Kinsey, A., Pomeroy, W., Martin, C., Gebhard, P.: Sexual behaviour in the Human Female. W. B. Saunders, Philadelphia and London, 1953.
13. Linderöth, H. och Rundberg, B.: Skolungdomars sexualupplysning och sexualvanor. Prel. rapport från regionsjukhusets barn- och ungdomspsykiatriska klinik och skoldirektionens hälsovårdsavdelning (stencil) Örebro, 1964.
14. Marnell, M., Dunér, A. och Magnusson, D.: Tonåringar — relationer och reaktioner. Skolöverstyrelsens rapport 6, Utbildningsförlaget 1973.
15. Schofield, M.: The Sexual Behaviour of Young People, London 1965.
16. Sexual- och samlevnadsundervisning. (USSU) Statens offentliga utredningar. 1974: 59.
17. Zetterberg, H. L.: Sex i Sverige, Bonnier, Stockholm 1969.